

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 8 oktober – 12:00 uur d.d. 9 oktober

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Patiënten met uitgestelde zorg 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- Het aantal besmettingen lijkt niet af te vlakken en dus zal het kabinet met strengere maatregelen moeten komen. Dat is de conclusie die media trekken op basis van de laatste 'dagrecords', gesprekken met (RIVM-)experts en 'Haagse bronnen'. Regelmatig wordt opgemerkt dat eerder genomen maatregelen (zoals die in de grote steden) ondertussen in de cijfers zichtbaar zouden moeten zijn. Dat is vooralsnog niet het geval.
- Het kabinet, RIVM en OMT zouden 'naarstig zoeken' naar tekenen dat de beperkingen effect hebben. "...de komende dagen zal turen naar de cijfers het devies blijven om een mogelijk effect van de maatregelen te ontwaren", schrijft de Volkskrant. Trouw spreekt van 'ijdele hoop'. Het kabinet zou 'zeer huiverig' zijn om zover te gaan als een lockdown.
- Steeds vaker wordt de Nederlandse situatie in een internationale context geplaatst om aan te geven hoe 'slecht' het hier gaat. 'Nederland is uitgegroeid tot coronaparia van Europa' stelt AD. Uit buitenlandse media zou blijken dat daar 'met verbazing' naar het Nederlandse coronabeleid gekeken wordt.
- LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers vindt het 'nu nog net iets te vroeg' om te concluderen dat de nieuwe kabinetsmaatregelen niet hebben geholpen. "...maar dat effect moet begin volgende week wel zichtbaar zijn, anders worden nieuwe maatregelen onvermijdelijk." Volgens viroloog Ab Osterhaus zijn aanvullende maatregelen snel nodig. "Hoe sneller je maatregelen neemt, hoe beter. Ik neem aan dat De Jonge en Rutte nu niet op hun handen zitten."
- Politiek commentatoren speculeren over de maatregelen die bij het kabinet op tafel liggen. Een avondklok wordt gebracht als 'uiterste' maatregel (een noodrem), die tot wrevel leidt binnen het kabinet. Ander ongemak zou hem zitten in bewindspersonen die bij het nemen van maatregelen graag meer precisiewerk zien, zodat de economie niet onnodig hard wordt geraakt en er banen op de tocht komen te staan. Politici van de oppositie en coalitie zien in ieder geval graag meer duidelijkheid in het coronabeleid, bijvoorbeeld in de vorm van een stappenplan of routekaart. Ook zou het kabinet nadenken over een strategie voor de lange termijn. Inschatting is dat deze coronacrisis nog wel 1,5 jaar kan duren.
- 'Ziekenzorg in de knel' kopt De Telegraaf. LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers concludeert dat alle ziekenhuisregio's nu noodzaak zijn om de reguliere zorg af te schalen; "We zijn in een volgende fase beland". Dat blijkt ook uit de verslagen van regionale media vanuit het hele land met voorbeelden van reguliere ziekenhuiszorg die is of wordt afgeschaald.
- De IGJ constateert dat het soms niet lukt herstelde coronapatiënten uit het ziekenhuis te ontslaan omdat er geen plek is in het verzorgingscentrum of een revalidatie-instelling. Daardoor blijven ze in het ziekenhuis liggen en houden ze het bed bezet, waardoor de drukte in de ziekenhuizen toeneemt.
- Veiligheidsregio Haaglanden en burgemeester Paul Depla roepen inwoners op zich aan de maatregelen te houden. In de regio Haaglanden zou de situatie 'echt ernstig' zijn.
- Virologen Bert Niesters en Marion Koopmans waarschuwen dat positief geteste jongeren en jongvolwassenen superspreiders kunnen worden, zo schrijft De Telegraaf op haar voorpagina. Die groepen hebben hoge virusladingen, maar omdat ze zich minder snel ziek voelen, zullen ze eerder weer de straat op gaan. De virologen zijn ontstemd dat de Ct-waarde die de besmettelijkheid aangeeft, niet meegestuurd wordt naar de GGD's; "Dit is waardeloos."

Karakterisering

- Regionale media door het hele land geven voorbeelden van reguliere ziekenhuiszorg die is of wordt afgeschaald. Ziekenhuisbestuurders benadrukken dat het alleen gaat om uitstel van zorg die geen gezondheidsschade oplevert.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Slachtoffers

- Uit CBS-cijfers blijkt dat in de afgelopen week van de opkomende coronagolf 200 meer mensen stierven dan verwacht.
- Donderdag steeg het totaal aantal coronapatiënten daar met 49 van 1021 naar 1070, blijkt uit cijfers van het LCPS. Van hen liggen er momenteel 842 op de gewone verpleegafdeling, 31 meer dan woensdag. Het aantal patiënten met Covid-19 op de intensive care is gestegen van 210 naar 228. Daarmee zijn de getallen vergelijkbaar met de situatie eind mei.
- Bij het Zuyderland-ziekenhuis in Geleen en Heerlen zijn ongeveer 20 medewerkers van de operatiekamer, onder wie drie chirurgen, besmet geraakt. Eén van de chirurgen ligt op de (eigen) IC. In het Erasmus MC zijn er afgelopen dinsdag 53 personeelsleden positief getest.
- Bij verzorgingshuis de Buitensluis van Alerimus zijn zes bewoners en twee bewoners besmet. Ook twee medewerkers blijken besmet. Drie bewoners en twee medewerkers van verzorgingshuis Wittesteijn in Emmeloord zijn in korte tijd positief getest. Bij gasthuis St. Jan de Deo (zorgcentrum in Millingen) zijn een bewoner en twee medewerkers besmet. Bij woonzorgcentrum Torenerf in Wormer blijken vier bewoners besmet.
- Op vier marineschepen van de Koninklijke Marine zijn in acht coronabesmettingen geconstateerd.

Identiteiten

- Volgens het CBS overleden de afgelopen week met name meer mensen van 80 jaar of ouder. Tijdens de eerste golf overleden opvallend veel mensen die langdurige zorg ontvingen, zoals bewoners van verpleeghuizen. Dat zien de statistici in de nieuwste cijfers niet gebeuren.
- Schaatser Kjeld Nuis is besmet.

Oorzaak

- Bestuursvoorzitter van het Zuiderland Medisch Centrum, David Jongen, zegt dat de besmetting van operatiepersoneel waarschijnlijk niet op de operatiekamers is gebeurd. Waar het operatiepersoneel besmet is geraakt, is onduidelijk.

Scenario's

- LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers denkt dat -zelfs als het aantal besmettingen straks minder hard gaat toenemen- het nog een paar weken duurt voordat dat effect in de ziekenhuizen zichtbaar wordt. Hij verwacht daarom dat de totale ziekenhuisbezetting van coronapatiënten begin volgende week op 1250 uitkomt. "Dan liggen er vermoedelijk 250 ic-patiënten en 1000 mensen op de 'gewone' verpleegafdeling." Gezien de capaciteit van 1350 is de marge op de ic's nog ruim, al waarschuwt Kuipers wel. "In landen als Frankrijk en Spanje zette de opleving van het virus net iets eerder in en daar zagen we dat na de aanvankelijke druk op de verpleegafdelingen ook de ic-opnamen snel stegen. Het is niet te hopen dat het hier ook gaat gebeuren, maar we moeten er wel rekening mee houden." Als deze trend zich doorzet, zou het daarom goed kunnen dat we binnen een week toch de hulp van Duitsland moeten gaan inroepen, zegt Kuipers. Doordat de patiëntenspreiding nog moeizaam verloopt verwacht Kuipers dat de druk in de Randstad nog hoger wordt.

Informatiebehoefte**Welke informatie vragen leven er bij getroffen?**

- Via de social kanalen van minister De Jonge vragen mensen of de scholen gesloten kunnen worden.
- Via de social kanalen van VWS worden verschillende vragen gesteld over het dragen van mondkapjes: Hoe lang mag je met 1 mondkapje doen? Waarom mogen we geen medische mondkapjes gebruiken? Is een face-shield ook goed?
- Via de social kanalen van VWS komt de vraag binnen waarom men nog maar 10 dagen in quarantaine moet?

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- GGD Twente zegt de grip op het coronavirus kwijt te zijn. In een week testten ruim duizend Twentenaren positief op het virus. "Een op de tien mensen wordt nu positief getest op corona", zegt Samantha Dinsdach, directeur publieke gezondheid van de GGD Twente. Door de sterk oplopende besmettingen is bron- en contactonderzoek in veel gevallen niet meer mogelijk. "Dat doen we nu vooral bij kwetsbare groepen, bij mensen boven de 70 jaar of bij heel opvallende clusters." De reguliere zorg komt, volgens Dinsdach, nog niet in gevaar. "Maar als het zo door gaat, moeten de ziekenhuizen die zorg wel gaan afschalen."
- Marja van Bijsterveldt, plaatsvervangend voorzitter van de Veiligheidsregio Haaglanden stelt dat de situatie in de regio 'echt ernstig' is. Door de toename van coronapatiënten in de ziekenhuizen komt de reguliere, planbare zorg onder druk, aldus de VRH. De afgelopen tijd was de laboratoriumcapaciteit een knelpunt, maar door meer labcapaciteit te krijgen heeft de regio Haaglanden sinds deze week de mogelijkheid om achthonderd extra tests per dag te kunnen verwerken. Ook is een nieuwe teststraat in Zoetermeer geopend.
- De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) heeft vragen gesteld aan de GGD over hoe de organisatie de persoonsgegevens beschermt binnen de coronatestlijn. Aanleiding zijn verhalen van (ex-)medewerkers van het callcenter die via IT-systeem CoronIT, het digitale registratiesysteem van de GGD, persoonlijke gegevens kunnen inzien van iedereen die een coronatest heeft gedaan. Ook nadat zij ander werk zijn gaan doen. De AP wil nu de details weten.
- Nederland gaat minimaal 7,8 miljoen doses van het coronavaccin van Janssen Pharmaceutica afnemen, zodra het wordt toegelaten tot de Europese markt. Daarvoor sloot de Europese Commissie een contract af met de Leidse farmaceut.
- Farmaceut AstraZeneca zou vanaf juli volgend jaar een winstmarge kunnen heffen op het coronavaccin dat het ontwikkelt met de Universiteit van Oxford. Zo blijkt uit een overeenkomst die de Brits-Zweedse farmaceut heeft met de Braziliaanse volksgezondheidsinstelling Fiocruz, zo onthult de Britse krant Financial Times donderdag.
- De Hersensichting gaat een landelijk onderzoek naar hersenschade door het coronavirus financieren. In het onderzoek worden patiënten uit de eerste coronagolf voor langere periode gevolgd en onderzocht op mogelijke hersenschade.
- In de Volkskrant een uitgebreid stuk over de actuele wetenschappelijke discussie over het minder zwaar ziek worden van coronapatiënten; hoe valt dat te verklaren? Het valt SEH-arts Pol Stuart dat hij tegenwoordig veel minder vaak zwaar zieke mensen ziet dan afgelopen lente. "Het gevoel is echt dat de mensen over het algemeen minder ziek zijn. En dat horen we van collega's elders in het land ook", vertelt Stuart. In de vakbladen en op de besprekingen, spelen wetenschappers met de verklaring dat we minder ziek worden omdat patiënten simpelweg minder virus binnenkrijgen door de gedragsregels. Het belang van mondkapjes in het openbaar zou dus ook wel eens veel groter kunnen zijn dan gedacht, betoogt de Amerikaanse hoogleraar epidemiologie Monica Gandhi. Of het komt door de leeftijd.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- Media vergelijken de situatie in Nederland met die in het buitenland. 'Nederland is uitgegroeid tot coronaparia van Europa' stelt AD. Trouw schrijft: "Wat het aantal besmettingen per 100.000 inwoners betreft, is Nederland inmiddels

de grootste coronabrandhaard van West-Europa. Ook wereldwijd behoort Nederland tot de zwaarst getroffen landen in de tweede virusgolf."

- Media constateren dat de beperkingen inmiddels te zien zouden moeten zijn in de cijfers. Dat is niet het geval.
- Virologen Bert Niesters (UMC Groningen) en Marion Koopmans (Erasmus MC en lid van het OMT) zien dat veel mensen die op dit moment positief getest worden op Covid-19, een grote hoeveelheid virus in hun lichaam hebben. "Het gaat veelal om jongeren en jongvolwassenen – die zich nauwelijks ziek voelen – die hoge virusladingen in de adem hebben", aldus Niesters. Niesters: "In de laboratoria die aan onze ziekenhuizen verbonden zijn, worden hoge virusloads vastgesteld bij de testen die uit de teststraten binnenkomen. In de zomer waren die loads lager." Koopmans: "Dat waren ook vaak restjes van oude infecties. Hoe lager die load is, hoe minder besmettelijk je bent."
- Volgens Susan van den Hof, hoofd van de afdeling epidemiologische studies van het RIVM, raken de besmettingscijfers vertroebeld omdat er problemen zijn met het testen van personen met klachten
- De door corona veroorzaakte toename in de sterfgevallen lijkt weer terug te zien in de CBS-sterftecijfers. Het CBS kan nu nog niet met zekerheid zeggen waardoor het aantal sterfgevallen aan het stijgen is. Maar de onderzoekers zien wel dat de toename samenvalt met de tweede coronagolf.

Druk op de ziekenhuizen

- Volgens vacaturesite Indeed lag het aantal vacatures voor verpleegkundigen aan het einde van september 8% hoger dan een jaar eerder. De stijging wijst er volgens Indeed op dat ziekenhuizen aan het opschalen zijn. Door meer verplegend personeel aan te trekken, zou men willen voorkomen dat de reguliere zorg volledig stil komt te liggen.
- 'Ziekenzorg in de knel' kopt De Telegraaf. LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers concludeert dat alle ziekenhuisregio's nu genoodzaakt zijn om de reguliere zorg af te schalen door de voortdurende toename van het aantal coronapatiënten. "We zijn in een volgende fase beland" (fase 2c). Kuipers erkent dat de patiëntenspreiding nog moeizaam verloopt door de voortdurende aanwas van corona-zieken. "Ziekenhuizen in de nog iets rustigere regio's buiten de Randstad werken keihard om de extra instroom van gespreide coronapatiënten te verwerken, maar dat ging nog niet snel genoeg." Hij benadrukt dat er geen patiënten tussen wal en schip vallen. In de afgelopen 24 uur zijn er 15 verplaatsingen geweest tussen de regio's, waarvan 5 ic-patiënten. Met de oplopende besmettingscijfers valt ook steeds meer ziekenhuispersoneel uit, constateert Kuipers.
- In regionale media door het hele land zijn voorbeelden te vinden van reguliere ziekenhuiszorg die is of wordt afgeschaald. Zo treffen ziekenhuizen in Noord-Nederland vanaf volgende week maatregelen om de planbare zorg (klinisch/poliklinisch) zo nodig met 10 tot 20 procent af te schalen. Het MCL (Leeuwarden) heeft 5 procent van de non-covid-zorg afgeschaald, omdat relatief veel medewerkers positief waren getest op het coronavirus. Het Dijklanderziekenhuis gaat operaties in Purmerend en Hoorn uitstellen om de behandeling van het groeiende aantal coronapatiënten in de regio te garanderen. Het Noordwest Ziekenhuis in Alkmaar vraagt personeel extra uren te draaien om de reguliere zorg zoveel mogelijk door te kunnen laten gaan. Het Bravis-ziekenhuis (Bergen op Zoom en Roosendaal) stelt dat er 'grote druk' is ontstaan op de verpleegafdelingen door een combinatie van meer corona-patiënten, oplopend ziekteverzuim en gebrekkige doorstroming van patiënten. Door operaties op te schorten en door overplaatsing van coronapatiënten naar het Catharina Ziekenhuis in Eindhoven, ontstaat meer bedden capaciteit voor corona-patiënten en wordt ok-personeel vrijgespeeld. In het Beatrixziekenhuis in Gorinchem tot slot wordt vanaf maandag een deel van de geplande, reguliere zorg afgeschaald. Zo gaat in Leerdam de Lingepoli dicht. En een deel van de zorg die in Leerdam worden gegeven, wordt nu op de poli's in het Gorcumse ziekenhuis aangeboden.
- De IGJ constateert dat het soms niet lukt herstelde coronapatiënten uit het ziekenhuis te ontslaan. Het gaat om patiënten die niet meer in een ziekenhuis hoeven te blijven, maar die nog te ziek zijn om naar huis te gaan. Ze zouden naar bijvoorbeeld een verzorgingscentrum of revalidatiecentrum moeten, maar daar is soms geen plek voor ze (doordat medewerkers "ziek uitvallen of in quarantaine moeten"). Daardoor blijven ze in het ziekenhuis liggen en houden ze het bed bezet, waardoor de drukte in de ziekenhuizen toeneemt. Hoe vaak dit voorkomt en hoeveel ziekenhuisbedden onnodig bezet blijven, is niet bekend. Volgens de IGJ is het 'frustrerend' voor zorgverleners dat zij nu weer met meer zieke mensen zitten, terwijl in de samenleving niet iedereen zich aan de voorzorgsmaatregelen houdt.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokkenen?

- Zo'n tachtig demonstranten zijn donderdagavond aangehouden bij een protest tegen de coronamaatregelen op het Plein bij de Tweede Kamer in Den Haag.
- In Hilversum worden de komende weken gratis herbruikbare mondkapjes uitgedeeld. De gemeenteraad van Laarbeek (N-B) heeft groen licht gegeven voor de versterking van gratis mondkapjes aan minima in de gemeente.

Betekenisgeving

Welke oproepen en waarschuwingen worden gedaan?

- Virologen Bert Niesters en Marion Koopmans waarschuwen dat positief geteste jongeren en jongvolwassenen superverspreiders kunnen worden, zo schrijft De Telegraaf op haar voorpagina. Die groepen hebben hoge virusladingen maar zullen omdat ze zich minder snel ziek voelen eerder weer de straat op gaan. Tijdens de eerste golf waren het juist ouderen en zwakken die een hoge viruslading hadden. Zij verbleven doorgaans in ziekenhuizen, verpleeghuizen of thuis.

Daarom zijn de virologen ontstemd dat de Ct-waarde die de besmettelijkheid aangeeft niet meegestuurd wordt naar de GGD's. "Dit is waardeloos." Ook in België waarschuwt klinisch bioloog Emmanuel André (KU Leuven) op Twitter voor deze nieuwe coronapatiënten die zich tot superverspreiders kunnen ontpoppen.

- De Veiligheidsregio Haaglanden heeft de inwoners van de regio nogmaals opgeroepen om zich aan de regels te houden. Ook geldt het dringende advies in alle voor het publiek toegankelijke binnenruimten een mondkapje te dragen. Dit advies geldt ook voor mensen die een contactberoep hebben.
- Burgemeester Paul Depla van Breda doet een dringend beroep op de bevolking om de maatregelen na te leven. Met name de mondkapjesdiscussie moet volgens Depla afgelopen zijn. "Ga doen. Volg de adviezen van het kabinet en ga niet op de stoel van de viroloog zitten. We kunnen er van alles vinden, maar discussie houdt het virus niet tegen."
- Directeuren van de drie grote planbureaus doen de oproep aan het kabinet om zich tijdens de coronacrisis op meer richten dan alleen het afremmen van het coronavirus en het beperken van de directe economische schade. De tientallen miljarden euro's die het kabinet uitgeeft, moeten ook worden gebruikt om problemen op te lossen als de groeiende sociale kloof in Nederland en klimaatverandering.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Volgens SP-Kamerlid Michiel van Nispen zijn de zorgen, 'gevoelens van onveiligheid, onrust en ongenoegen' onder gevangenen, terecht. "De hele samenleving wordt opgedragen 1,5 meter afstand te houden, maar in de gevangenis zitten de gedetineerden nog steeds hutjemutje op elkaar. Bijvoorbeeld in meerpersoonscellen. De onafhankelijke toezichthouder op het gevangeniswezen noemt dat onverantwoord, maar de minister slaat dat advies in de wind en gaat er gewoon mee door. Ook wordt er weinig getest, waardoor mensen soms onnodig lang worden afgezonderd."
- AD-columnist Angela de Jong schrijft: "Het gebeurt me niet vaak, maar woensdagavond schaamde ik me terwijl ik tv keek. Voor ons land. Nee, correctie, ik schaamde me niet, ik schaamde me dood. Kennelijk is het zo ver met ons gekomen dat een stel artsen na een werkdag van twaalf uur of langer (tenminste, dat is wat ik altijd zie in Topdokters) naar de Op1-studio moeten fietsen om het onwillige, morrende volk bijna op hun knieën te smeken of ze zich alsjeblieft weer strak aan de coronaregels willen houden."
- Winkeliers maken zich zorgen over het mogelijke beperken van de openingstijden. Branchevereniging INretail zegt dat het schrappen van koopavonden en koopzondagen 'een compleet averechts effect' zal hebben. De branchevereniging wil juist ruimere openingstijden om klanten nog beter te kunnen spreiden.
- Via de social kanalen van VWS komen berichten langs waarin men zich zorgen lijkt te maken over de kosten van mondkapjes. Mensen met weinig geld zouden ze kapjes niet kunnen aanschaffen. Ook wordt ervoor gepleit om de maskers gratis te maken op het moment dat ze verplicht worden.

Zorgen over de druk op de reguliere zorg

- LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers noemt de nieuwe RIVM-cijfers zorgelijk. "Een grotere piek kunnen we ons niet veroorloven", zegt hij.
- Volgens viroloog Ab Osterhaus is de forse stijging van het aantal coronagevallen 'zeer zorgwekkend'. In vergelijking met andere landen doet Nederland het volgens de viroloog 'heel erg slecht'; "We horen bij de slechtste jongetjes van de klas." De situatie is volgens Osterhaus nu niet heel anders dan in maart.

Kritiek op OMT-advies

- Verschillende Kamerleden reageren via Twitter afkeurend op het OMT-advies om niet preventief mondkapjes te gebruiken in de thuiszorg. GroenLinks-Kamerlid Suzanne Kröger noemt de lijn rond mondkapjes 'niet te volgen'. 'Waar het risico niet zoveel mogelijk beperken? "Als schaarste geen rol speelt..." Volgens Kröger moet het kabinet luisteren naar de zorgverleners en buitenlandse adviezen en dus kiezen voor 'ja, tenzij'. "En niet weer een onduidelijke situatie creëren." Kamerlid Henk Krol wijst ook op de buitenlandse adviezen. Volgens PVV-Kamerlid Fleur Agema staat de thuiszorg en thuishulp nog altijd 'achteraan in de rij'. "Wat denken ze? Dat corona de weg naar het huis van ouderen en gehandicapten niet kent?" "Wel verdorie" zegt 50Plus-Kamerlid Corrie van Brenk. "Alle zorg beroepen die binnen 1,5 meter afstand werken moeten toegang hebben tot beschermingsmiddelen." SP-fractievoorzitter Lilian Marijnissen vraagt zich af 'wanneer deze onzin stopt?'. Haar partijgenoot Maarten Hijink noemt het advies 'bizar'. "Ik lees dit bericht in een trein mét een mondkapje op met NIEMAND in de buurt. Waarom wordt de thuiszorg nog steeds geacht zonder bescherming bij kwetsbare mensen thuis te werken?"
- Via de social kanalen van De Jonge geeft men aan het OMT-advies 'niet te begrijpen'.

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

- Het aantal besmettingen lijkt niet af te vlakken en dus zal het kabinet met strengere maatregelen moeten komen. Dat is de conclusie die media vandaag trekken. Het kabinet, het RIVM en het OMT zouden 'naarstig zoeken' naar tekenen dat de beperkingen effect hebben. "Vooralsnog is de gewenste trendbreuk nog niet zichtbaar, de komende dagen zal turen naar de cijfers het devies blijven om een mogelijk effect van de maatregelen te ontwaren", schrijft de Volkskrant. "De hoop van het kabinet dat aan het eind van deze week de eerste effecten van de coronamaatregelen zichtbaar zouden zijn, blijkt voorlopig ijdel, schrijft Trouw. De druk om steviger in te grijpen neemt toe, al is het kabinet volgens de krant 'zeer huiverig' om zover te gaan als een nieuwe lockdown.

- LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers vindt het 'nu nog net iets te vroeg' om te concluderen dat de nieuwe kabinetsmaatregelen niet hebben geholpen. "...maar dat effect moet begin volgende week wel zichtbaar zijn, anders worden nieuwe maatregelen onvermijdelijk." Volgens viroloog Ab Osterhaus zijn aanvullende maatregelen snel nodig. "Hoe sneller je maatregelen neemt, hoe beter. Ik neem aan dat De Jonge en Rutte nu niet op hun handen zitten."
- Politiek-commentatoren speculeren over de maatregelen die op tafel liggen. Een avondklok wordt gebracht als 'uiterste maatregel'; een 'hoodrem'. Daarbij benoemen ze de juridische en praktische bezwaren die daarmee gemoeid zijn. Volgens Lars Geerts (NOS) wordt gekeken naar sluitingstijden van de horeca en koopavonden en -zondagen (NB: op het schrappen van koopavonden wordt op Twitter cynisch gereageerd; 'gamechanger'. Algemeen publiek geeft aan dat koopavonden juist kunnen helpen bij het 'spreiden' van winkelend publiek). De avondklok zou geen taboe zijn, maar het kabinet zou daar op dit moment niet aan willen. Volgens Geerts ook politici (uit de coalitie) zich aan 'wiebelig beleid'. Ook het kabinet zelf zou duidelijker en voorspelbaarder willen zijn. Het kabinet zou werken aan een 'routekaart'. Volgens Ron Fresen (NOS) is er veel verdeeldheid over de avondklok in het kabinet. "Maar zo'n avondklok wel of niet, is wel weer iets als voorbeeld van de onzekerheid die je dan over het land moet laten hangen. Een onzekerheid die ook in het kabinet steeds meer wrevel begint te geven eigenlijk." Volgens Geerts en Fresen wordt binnen het kabinet nagedacht over een strategie voor de lange termijn. In De Telegraaf valt te lezen dat er vanuit de oppositie vooral duidelijkheid is gewenst n.a.v. 'de mondkapjesdraai' en de 'discussie over maximale groepsgroottes' (bijv. in de vorm van een stappenplan). De krant spreekt van 'ongemak in het kabinet'; "...Meerdere bewindspersonen willen bij het nemen van maatregelen graag meer precisiewerk zien, zodat de economie niet onnodig hard wordt geraakt en er banen op de tocht komen te staan."

Vertrouwen in de maatregelen

- Internist Evelien Peeters, initiatiefnemer van een brandbrief van kritische artsen, vindt de maatregelen veel te ver gaan en meer kwaad doen dan goed. Bijna 2.800 artsen en 'medisch professionals' zouden de brandbrief inmiddels hebben ondertekend. Een brief die het kabinet erop wijst dat het aantal gezonde levensjaren dat verloren gaat door de coronamaatregelen het aantal gewonnen levensjaren wel eens ruim zou kunnen overstijgen. De ondertekenaars roepen op tot een 'open debat' over de proportionaliteit van de maatregelen. Volgens Peeters vormen reguliere artsen en medici nu veruit het grootste deel van de ondertekenaars. Peeters is van mening dat Covid-19 nauwelijks dodelijker is dan de griep en dat de overheid niet moet overreageren. In een [interview met NRC](#) legt ze uit waar ze zich op baseert.

Internationale kijk op de Nederlandse aanpak

- In het buitenland zou 'met verbazing' naar het Nederlandse coronabeleid gekeken worden. De Zwitserse nieuwssite Blick schrijft dat het stijgend aantal besmettingen het gevolg is van 'vakantievierende jongeren die het coronavirus meenamen uit bijvoorbeeld Spanje, de vele illegale feestjes die jongeren hier zouden houden, en kerkdiensten met 600 bezoekers'. Blick schrijft verder dat premier Rutte er maar niet in slaagt het belang van mondkapjes uit te leggen. Dat valt ook andere buitenlandse media op. Het Franse Le Monde noemt mondkapjes 'onderwerp van een verhitte discussie' in Nederland. De Vlaamse viroloog Marc van Ranst ziet (net als in België) dat te lang is gedacht dat besmettingen onder jongeren niet zouden overgaan op oudere leeftijdsgroepen. "Dat was flauwekul. Het virus gaat over van jongeren op hun ouders en vervolgens op hun grootouders, dat zien we dag na dag gebeuren." Veld-epidemioloog en microbioloog Amrish Baidjoe zegt dat Nederland vooral maatregelen neemt als het aantal ziekenhuisopnames daar aanleiding toe geeft. "Dat is een indicator die op zich goed is, maar waar de nodige vertraging in zit."
- De Belgische emeritus-hoogleraar Marie-Therese Claes ziet onze mondkapjesdiscussie met verbazing aan, net als de communicatie vanuit de overheid. "Als mensen een rood stoplicht zien, weten ze dat ze moeten stoppen. Zo werkt het bij dit soort maatregelen ook. Als je vindt dat het nodig is, moet je dat duidelijk vertellen." Zeker het Nederlandse volk kan wel wat richting gebruiken. Het vooroordeel dat we eigenwijs zijn, klopt volgens Claes helemaal.
- Hoogleraar internationale relaties en veiligheid aan de Universiteit Leiden Rob de Wijk schrijft in zijn column voor Trouw dat de Nederlandse cultuur is niet echt geschikt voor crisisbeheersing en we 'een lastig aanstuurbaar volkje' zijn.

Opiniepeilingen

- Uit Telegraaf's 'Stemming van de dag' blijkt dat 53% van de 3.055 deelnemers optimistisch is over de corona-sneltest. 53% denkt echter niet dat het breed inzetten van de sneltest 'terug naar het nieuwe normaal' kunnen betekenen. Een kwart van de deelnemers denkt de sneltest het tij kan keren. De meesten hebben niet veel vertrouwen in de overheid die heeft gezegd de sneltesten op korte termijn in te willen zetten. Een kwart denkt dat dit gaat lukken. Optimistischer zijn respondenten over de uitwerking van een vaccin op de samenleving. Een meerderheid denkt dat introduceren van een vaccin het einde betekent van de coronacrisis. Het snel olopende aantal besmettingen is volgens velen niet te wijten aan het tekort aan testen. Veruit de meesten denken dat Nederland coronakampioen is geworden door het gedrag van mensen. Een ander is ook 'erg teleurgesteld' in het gedrag van zijn landgenoten. Er klinkt dan ook in veel reacties de roep door om strengere regels en strengere handhaving. En hoewel een meerderheid vindt dat iemand een test moet kunnen weigeren, menen bijna allen dat iemand met een positieve testuitslag verplicht in quarantaine moet.